

בולעטין # 111 - כסלו תשל"ב לפ"ק

וועד העולמי למען הצלת ישראל מעצת מרגלים, ולתקן חטא המרגלים ארגון מוקדש לעקור את עצת המרגלים המדברים לשון הרע על ארצינו הקדושה, (שעל ידיהם נחרב ב' מקדשות וגלינו מארצינו, ובא עלינו כל הצרות רח"ל), ולעורר על קדושת ומצות ישוב ארץ ישראל כמבואר במדרש תלפיות (ענף ארץ ישראל), יחד הקדוש ברוך הוא את ארץ ישראל כמו בעל המיחד קרקע לאשתו למזונותיה, והשכינה אין שורה בחוץ לארץ. ובספר חרדים (דף נ"ז), מצות עשה מן התורה לדור בארץ ישראל, שנאמר וירשתה וישבת בה, וכאמרם ז"ל שמצוה זו שקולה כנגד כל מצות שבתורה, ויתקיים בנו הפסוק דברים (יב, ה') "כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שְׂבִטֵיכֶם לְשׂוֹם אֶת שְׁמוֹ שֶׁם לְשִׁכְנוֹ תִדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה", ונזכה לביאת המשיח בב"א שנת "אל המקום אשר" לפ"ק.

יצא על ידי וועד העולמי למען הצלת ישראל

מעצת מרגלים, ולתקן חטא המרגלים

כמו שכתוב רש"י במדבר (פרק יג פסוק טז) ויקרא משה להושע וגו' - התפלל עליו - יה יושיעך מעצת מרגלים.

באר שבע, ארץ ישראל

הכתב והקבלה על שמות פרק כ פסוק ה

(ה) אל קנא. אחרי שהזהירה התורה על מניעת ע"א הוסיפה דברים לתת טעם וסבה למניעות אלה, ואמרה, כי אנכי (לבדי) ה"א, ואין ראוי לך שתמרני באחר:

אל. אנכי לבדי הכח הכללי המעמיד כל העולם כולו, אנכי לבדי הכח הנצחי שאינו נפסד כשאר כחות הנבראות; כי הנחת שם אל על הכח המעמיד ומחזיק דבר על תקונו ומכונו (קראפט):

קנא. אנכי לבדי הוא הבורא כל, אנכי לבדי אשר קנה שמים וארץ, כמו שמתואר הוא ית' הלא אביך קנך, ובא כאן במשקל הכבד, להורות על הקביעות והקיום ואשר נתחזק במתואר בו, כמו חונן חנון, פוסח פסח, גונב גנב, כי לא יכונה הגונב בשם גנב כ"א כשהוחזק בגניבה, וזה טעם כי ימצא איש גונב וגו' ומת הגנב ההוא (דברים כ"ד), פתח בגונב ומסיים בגנב בעבור שהתעמר בו ומכרו ושלש פעמים הנה חזקה, כי גם ההתעמרות גניבה עם המכירה, כי אין גניבה אלא לשון העלמה וכסוי (ע' רוו"ה), והבורא ית' לא נקרא בלבד קונה שמים וארץ מבחינת בריאתו אותם מן האפס אל היש, אבל מתואר גם כן בשם קנא בכבד, להיותו מקיים בריאתו זאת תמיד, והוא מחדש בכל יום תמיד מ"ב, והתהוות מציאות הנבראים כל רגע הוא רק ממנו ית', ואילו היה מסלק רצונו מלהוות אותם כל רגע היו חוזרים לאפס ולאין כמקדם, ולכן שפיר יתואר הוא ית' בשם קנא בכבד, והאל"ף הבאה כאן במקום ה"א, הוא גם כן לחזק כמו והיה לכם לזרא (במדבר י"א) ע"ש. הנה אמר קרא,

מה לך להשתדל אחר פסילים תמונות וטלמסאות להוריד בהן לפי דמיוןך שפע טובן עליך הלא אנכי אל קנא, אנכי הוא בעל הכח שלהם המשפיע בכל אלה כח וגבורה בכל רגע, ותלוי בידי לשנותן ולסדרן כרצוני, אנכי הוא הבורא כל אלה המניע את כל אלה והמסבב אותן ואין כח שלהן מעצמן כ"א ממני בעל כח האמתי, הלא טוב לך לפנות אל גבוה הגבוהים ולא אל מה שתחתיו; וז"ל הראב"ע קנא, אחר שהשם בראך והוא מחי' אותך דין הוא שלא תתן כבודו לאחר; ובר"פ פינחס בקנאו את קנאתי עוררתי על לשון קנא שהוא לשון בחינה וצריפה (לייטערן), ע"ש ובואתחנן בה"א אש אוכלה אל קנא:

פקד עון. הוסיפה התורה לתת טעם וסבה למניעת ע"א, כי מצד הרחמים שלי אשר אני מתנהג בה עם כל בריותי כלם, מהראוי לך לעבדני לבדי ולא לזולתי, כי אנכי פוקד עון אבות וגו' עיקר לשון פקידה שענינו זכירה הוא שימת השגחה על דבר להשקיף על ענינו (עטוואס אנזעהען, נאך עטוואס הינזעהען, אום זיך דער זאכע אנצונעהמען), מזה פקד פקדתי אתכם ר"ל בקרתי וחשבתי בעיון על דרכיכם ועל העשוי לכם אם ראויים אתם לעונש או להגאל, כפי מה שיחייב אחר שיבוקרו המעשים, כי נכלל בלשון פקד בין הגמול בין העונש כפקיד ממונה על איש להשגיח ולשום עינו עליו ולשלם לו כפי מפעליו, וכן וכן אדם כי תפקדנו, כי תשגיח על מעשיו (אויפזיכט האבען), וכן פקדו נא את הארורה וגו' ופקידהו על ביתו עשאו למשגיח על ענינים הנצרכים בביתו, כי פקד ה' את עמו, פקד את שרה, זכר אותם והשגיח ובקש להיטיב עמהם, והממונה להשגיח על צורך הרבים נקרא מטעם זה פקיד (אויפזעהער), ומזה הענין כאן פוקד עון אבות, יביט וישגיח את עונות הנעשים מן האבות (בעטראכטע דער פאטער זינדען):

על בנים. ר"ל לפי ענין ומעשי הבנים (נאך האנדלונגסווייזע דער קינדער), מלת על מצאנו הוראתו כטעם לפי ענין (נאך ארט אונד ווייזע), והאבנים תפתח על שמות בני"ש שענינו לפי שמות בני"ש, וכן להוציא את בני"ש על צבאותם, וכן על דברתי מלכי צדק (תהלים ק"י ע"ש רש"י), לפי פקודת מלכי צדק; והטעם לא יעניש את האב הרשע מהרה, אבל יאריך לו אולי ייטיבו מעשי בניו או אחד מיוצאי חלציו עד הרבעים, ומכלל הן אתה שומע לאו ממדת הרחמים נדע את מדת הדין, אם כל הבאים אחריו עד הרבעים והם בכלל יוסיפו לחטוא עד שהגיעו למדרגה שהעונות אצלם לקנין בלתי תקות תשובה אז יתחייבו כלי':

לשונאי. ר"ל לא בלבד בעון האבות נוהגת מדת רחמנותי זאת בעושה במזיד, אף גם זאת באבות העושים בפשע ומרידה להכעיס מבחינת שנאתם הדת וכדומה, גם באלה אני מתחסד להאריך אף להאב אשר שנא ה' עד הרבעים, אולי ייטיב מהם אחד את דרכיו, וכענין קוצץ בן קוצץ האמור במכילתא. או ירצה במלת לשנאי, מדת רחמנותי זאת הנגבלת היא נוהגת לשונאי בלבד, אבל לאהבי איננה נגבלת כי באלה אני מתחסד לאלפים, לכן גם בפרשת ואתחנן מסיים גם כן קרא במלת לשנאי, כי בא אחריו מאמר ועשה חסד וגו', אמנם בפרשת כי תשא ובפ' שלח שלא בא אחריו מאמר המתנגד לראשון לא חתם קרא במלת לשנאי, כי כבר הזכיר עון האבות, כן נ"ל ביאור מקרא זה לדעת הראב"ע ולהמפרשים שעמו, שפי' מקרא זה ע"צ מדת הרחמים, וגם מרבותינו יראה שפי' עד"ז (ודלא כרמב"ן שפי' ע"צ מדת הדין), שאמרו כאן במכילתא פוקד עון אבות בזמן שהן מסרגין (בזה אח"ז

בלי הפסק צדיק ביניהם), הא כיצד רשע בן רשע, ור"נ אמר קוצץ בן קוצץ בן קוצץ (הוא יותר גרוע מרשע, שעושה להכעיס ומתכוון למרוד), כיון ששמע משה את הדבר הזה ויקד ארצה וישתחו אמר ח"ו אין בישראל רשע בן רשע בן רשע, ע"כ; הנה לדעתם ממדת הרחמים הכתוב מדבר; וכן אחרי שראינו בחטא מרגלים שהשתדל בו משה להתפלל ולעורר רחמים, אע"פ שמנע א"ע מלהזכיר בתפלתו מלת וחסאה להיותם מזידיים ופושעים (כמ"ש הרמב"ן שם בפ' שלח), מ"מ לא מנע מלהזכיר בתפלתו מדה זו פוקד עון אבות וגו' הנה מזה גם כן הוכחה שענין פוקד עון אבות למדת הרחמים והחסד נחשב; וכן לפירוש הרמב"ן צריכים אנו לומר דמלת קנא הנאמר כאן על הבורא ית' הוא ע"ד לשון בני אדם כאילו הש"י מקנא אם יתנו כבוד האלהי' לזולתו כמו שיקנא המלך אם יתנו המלוכה לזולתו וכמ"ש הרלבני גד; אמנם מחוייבים אנחנו להשתדל בכל יכלתנו להרחיק התפעליות כאלה ממנו ית' אשר גם לבני אדם אינן נאותות, מכל אלה יש לנו מקום לבחור יותר בפירוש הראב"ע שממדת הרחמים הכתוב מדבר. והר"י אדרבי בס' דברי שלום בפ' קרח הביא בשם רבו מהרי"ט פירוש פוקד עון אבות על בנים וגו', מנכה ומחסר עון האבות בעבור הבנים העתידיים לצאת ממנו (מילדערט דער פאטער שטראפע דער קינדער וועגען), כי ברא מזכה אבא; ומצאתי כן מבואר במכדרשב"י (ח"ב בסופו בתוספות ד' רע"ד) ופקדתי בשבט פשעם, וכו' ופקדתי זעיר זעיר, פוקד עון אבות על בנים זעיר, ונותן זעיר על דא זעיר על דא, ואשתזיב הוא ואבוי מענשא דהיא עלמא, דהא ברא מזכה אבא. פוקד מן ולא נפקד ממנו איש, ויפקד מקום דוד, והדברים מכוונים, וראיתי לרבותינו במכילתא שאמרו אל קנא אני שליט בקנאה ואין קנאה שולטת בי, ע"כ. ויתכן כוונתם גם כן להרחיק ממנו התפעליות, כי כמו שתאר גבור הונח על האדם הכובש את יצרו הרע, כמאמר חכמי המשנה, שבהיות לאל ידו לעשות רע, רוח עולה ומסיתו לעשות רוח אפו וכעסו והוא מתגבר על כל אלה וכובשם ומושל עליהם שלא יפרצו לעשות כחפצם וישיים דלתים ובריא לפניהם, כי זה הוא תואר הגבור באמת, ובעבור כן מתוארים הצדיקים במקרא בשם גבורים כמו ה' עמך גבור החיל, ולנעמי מודע איש גבור חיל, וכמו כן הוא ית' מתואר בשם גבור, כמ"ש האל הגדול הגבור, כי אף שעמו הגבורה העליונה שאין לה חקר, בכל זה אינו משתמש בכח גבורתו הבב"ת להעלות חמה ולהנקם, וכאמרם (יומא ס"ט) זהו גבורתו שכובש את כעסו ונותן ארך אפים לרשעים המענים את עובדי השם שלא כראוי, ככה הוא גם כן שם אל קנא, שהוא ית' בעל כח בלתי תכלית לכבוש את הקנאה הראוי' והוא מושל על הקנאה שלא תפרוץ לעשות מיד הקנאה הראוי לעוברי רצונו ית':

בנים. להראב"ע בנים האמור כאן כולל גם בני בנים, ואם כן שלשים הם בני בני הבנים, ורבעים הם תולדות השלשים, ואמר כן לפי שבמקום אחר אמר קרא פוקד עון אבות על בנים ועל בני בנים ועל שלשים ועל רבעים, והצדיק דבריו החכם רו"ה, כי הבדל גדול יש בין שלשים רבעים ובין שלשים רביעים מצד המובן בהם, וזה, כי שלישי ורביעי וחביריהם חמישי ששי הם תארים, יתוארו בהם המנויים על סדר מצב יסודם שהוא האחד, ובעבור שהאב הוא היסוד והראשון לכן בניהם שניים לו ובני בניו יקראו שלשים, ובני השלישים יקראו רביעים בהצטרף אל הראשון שהוא האב ויסוד המספר, אבל שלשים רבעים הם

תארים יתוארו בם המנויים על הסדר לא מצד יסוד המספר שהוא האחד כ"א מצד המספר שתחלתו השנים, והסבה לזה לפי שהם לא הונחו בעצם כ"א על המשפחה, ואין משפחה באב כ"א בבנים, לכן הבנים הם התולדה ראשונה, ובני בנים השני', ובני בני בנים הם הנקראים שלשים, ותולדותם רבעים, ואולם לא יתואר בתאר המספר הזה לא משפחת הבנים ולא משפחת בני הבנים כ"א מן שלשים ולהלאה בעבור שבאלה הוסד היחוס מראש לא בבנים ולא תיוחס המשפחה על שם אביהם הזקן הראשון כ"א בהיותה דור רביעי לו הנקראים שלשים, ובעבור שהמשפחה השלישית היא הקובעת לה שם היחוס המשתף עמה גם המשפחות הקודמות לעשותה משולשת, וכן המשפחה הרביעית מרובעת היא מזה הצד, לזאת נבנו השמות התארים המורים עליהם במשקל הכבד, שלשים רבעים, כי כן מדרך המשקל הזה להורות על ענין קבוע וקיים ונתחזק במתואר בו, וזה דלא כרש"ד בסוף פ' ויחי:

(המשך בבולעטין הבא אי"ה)